

Shkelja e të drejtave themelore të personave LGBTIQ nga Hungaria

Autori:
Biljana Ginova

Shkup, mund, 2023

Ky dokument i shkurtër jep një pasqyrë të shkeljeve të të drejtave themelore të personave LGBTIQ në Hungari, reagimet e institucioneve të BE-së, rëndësinë e këtyre reagimeve në mbrojtjen e të drejtave të personave LGBTIQ në Hungari dhe më gjerë, si dhe sfidat kryesore me të cilat ata mund të përballen.

Vitet e fundit, të drejtat e njeriut të personave lezbike, homoseksualë, biseksualë, transgjjinorë, interseks dhe queer (LGBTIQ) në Hungari kanë qenë shënjestër e autoriteteve. Vendi ka një nivel të lartë diskriminimi, stigmatizimi dhe dhune për shkak të orientimit seksual, identitetit dhe shprehjes gjinore dhe karakteristikave gjinore të njerëzve. Rishikimi vjetor i situatës së të drejtave të njeriut të personave LGBTIQ e renditi Hungarinë në vendin e 31-të (një më të ulët se vitin e kaluar) nga 49 vende, me një rezultat të përgjithshëm prej 30% dhe rezultatin më të ulët për njohjen ligjore gjinore (NJLGJ), integritetin trupor të personave interseks dhe lirinë e shoqërimit.¹ Sondazhi i fundit i botuar nga Agjencia e Bashkimit Evropian për të Drejtat Themelore,² i vitit 2020, zbuloi se 49% e pjesëmarrësve nga Hungaria kishin përjetuar diskriminim vitin e kaluar, ndërsa përqindja për të anketuarit transgjjinorë ishte 64%. Vetëm 5% e pjesëmarrësve besojnë se autoritetet luftojnë në mënyrë efektive paragjykimin dhe intolerancën ndaj personave LGBTI, krahasuar me mesataren e BE-së prej 33%.³ Situata u përkeqësua gjatë pandemisë COVID-19, kur qeveria e Orbanit, duke përdorur kompetencat e saj nën "gjendjen e jashtëzakonshme", filloi të prezantojë ligje kundër personave LGBTIQ, gjë që nxiti protesta më të mëdha dhe procedurë ligjore nga Bashkimi Evropian (BE).

1 ILGA-Evropë, Rishikimi vjetor i ligjeve dhe politikave në Evropë në lidhje me të drejtat LGBT 2023, në: https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/2023/full_annual_review.pdf.

2 BE, FRA (2020b): Anketa e dytë e BE-së për LGBTI: Rrugë e gjatë deri te barazia për LGBTI, Të dhëna për Hungarinë, në: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/lgbti-survey-country-data_hungary.pdf.

3 Ibid.

Hungaria duke keqpërdorur fuqitë e 'gjendjes së jashtëzakonshme' sulmon personat LGBTIQ

Hyrja në BE (2004) kontribuoi në promovimin e të drejtave të njeriut të personave LGBTIQ në Hungari, duke përfshirë miratimin e Ligjit kundër diskriminimit, i cili përfshinte orientimin seksual dhe identitetin gjinor (OSIGJ) si karakteristika të mbrojtura (2003),⁴ heqjen e sterilizimit të detyruar për personat transgjinorë kur i qasen NJLGJ (2008)⁵ dhe futjen e partneriteteve të regjistruara të gjinisë së njëjtë (2009).⁶ Por kjo nuk zgjati shumë. Që kur Viktor Orbani dhe partia e tij konservatore Fides (Fidesz) erdhën në pushtet në vitin 2010 (me një shumicë prej dy të tretash),⁷ ka pasur disa pengesa kyç për të drejtat LGBTIQ, duke përfshirë ndryshimet kushtetuese (2012) që përcaktojnë martesën si një bashkim ekskluzivisht midis një burri dhe një gruaje.⁸

Tendencat negative homo/transfobike në Hungari vijuan me miratimin e një sërë ndryshimesh kufizuese të ligjeve me procedurë të shpejtë gjatë pandemisë COVID-19 dhe "gjendjes së jashtëzakonshme" të shpallur. Në maj 2020, Hungaria zëvendësoi kategorinë "seks" me "seks i caktuar në lindje" në regjistrin e qytetarëve/eve (Ligji XXX i vitit 2020)⁹ dhe shtoi se seksi i caktuar në lindje nuk mund të ndryshohet më vonë, duke kufizuar në mënyrë efektive qasjen në NJLGJ. Deri në fund të të njëjtit vit, u bënë ndryshime në Kushtetutë, në Kodin Civil dhe në Ligjin për Mbrojtjen e Fëmijëve, duke futur ndalimin e birësimit të fëmijëve nga personat që jetojnë në partneritete të të njëjtit seks dhe për burrat beqarë, gjë që krijoi një sërë problemesh ligjore për fëmijët që tashmë jetojnë në familje të të njëjtit seks.¹⁰

Në qershor 2021, Hungaria miratoi një ligj të ri që vendos kufizime në shfaqjen e përmbajtjeve që lidhen me OSIGJ në sferën publike, përfshirë në shkolla dhe media, për personat deri në moshën 18 vjeç (Ligji LXXIX i vitit 2021).¹¹ Ky ligj, i cili përmban kufizime të pajustificuara dhe joproporcionale që diskriminojnë njerëzit në bazë të OSIGJ të tyre, u parapri nga një sulm publik homo/transfobik i nxitur nga botimi i një libri për fëmijë me personazhe LGBTIQ.¹² Është e rëndësishme të theksohet se ndryshimet në ligjin e lartpërmendur u miratuan me synimin për të forcuar masat penale për dhunën seksuale ndaj të miturve, e cila është një përpjekje e hapur nga Hungaria për të identifikuar pedofilinë dhe pakicat seksuale dhe gjinore.¹³

Në përpjekje për legjitimim, autoritetet hungareze organizuan një referendum për disa nene të këtij ligji. Si rezultat i fushatës së suksesshme të OJQ-ve,¹⁴ referendumi nuk mori mbështetjen e nevojshme për të qenë i vlefshëm, por kjo nuk e pengoi Hungarinë të zbatonte më tej ligjin. Tendencat shqetësuese vazhdojnë këtë vit duke miratuar një ligj që lejon denoncimin anonim të çifteve të të njëjtit seks që kanë fëmijë, nëse besohet se shkelin "rolin e përcaktuar me kushtetutë të martesës dhe familjes" ose "sfidojnë të drejtat e fëmijëve për një identitet sipas gjinisë së tyre të caktuar në lindje".¹⁵

4 Komisioni Evropian, Akti CXXV i vitit 2003 për trajtimin e barabartë dhe promovimin e mundësive të barabarta, në: https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/act-cxxv-2003-equal-treatment-and-promotion-equal-opportunities_en.

5 ILGA-Evropë, Rishikimi vjetor i ligjeve dhe politikave në Evropë në lidhje me të drejtat LGBT 2011, në: <https://www.ilga-europe.org/report/annual-review-2011/>.

6 Ibid.

7 Reuters, Fides fitoi zgjedhjet në Hungari me një mandat të fortë, në: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-election-idUSTRE63A1GE20100412>.

8 Projekt Kushtetueshmëria, Kushtetuta e Hungarisë nga 2011 (Neni L), në: https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2011.pdf.

9 Këshilli i Evropës, Komisioni Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës: Raporti për Hungarinë (cikli i gjashtë i monitorimit), në: <https://rm.coe.int/ecri-6th-report-on-hungary-translation-in-hungarian-/1680aa687b>.

10 Ibid.

11 Ibid.

12 Time, Pse libri i fëmijëve bëhet simbol i rezistencës në luftën e Hungarisë për të drejtat e LGBT, në: <https://time.com/5897312/hungary-book-lgbt-rights/>.

13 Telex, Paraqitje dhe promovim – shpjegim i ligjit të fundëm hungarez anti-LGBT, në: <https://telex.hu/english/2021/06/23/hungary-anti-lgbt-law-sexual-minorities-portrayal-promotion-paedophilia-viktor-orban-ursula-von-der-leyen>.

14 Amnesty International, Të drejtat e njeriut në Hungari, në: <https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/hungary/report-hungary/#endnote-1>.

15 Bloomberg, Ligji i ri hungarez u lejon banorëve të raportojnë familjet e të njëjtit seks, në: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-04-13/hungary-s-new-law-allows-locals-to-report-on-same-sex-families#xj4y7vzkg>.

Reagimet e Bashkimit Evropian

Komisioni Evropian (KE) filloi procedurat e shkeljes kundër Hungarisë në korrik 2021,¹⁶ dhe në dhjetor të të njëjtit vit,¹⁷ pas dështimit të Hungarisë për të paraqitur një shpjegim të kënaqshëm, paraqiti një mendim të arsyetuar. Autoritetet hungareze nuk arritën të përmirësojnë shpjegimin, gjë pas të cilës KE e referoi Hungarinë në Gjykatën e Drejtësisë (korrik 2022).¹⁸ KE është i mendimit se ligji shkel rregullat e tregut të brendshëm, të drejtat themelore të individëve dhe vlerat e BE-së. Ligji hungarez përmban dispozita në kundërshtim me promovimin e interesit dhe mbrojtjes së fëmijëve dhe shkel disa rregulla të BE-së, duke përfshirë Direktivën e Shërbimeve të Mediave Audiovizive,¹⁹ Direktivën e Tregtisë Elektronike,²⁰ Marrëveshjen për lirinë e ofrimit të shërbimeve²¹ dhe Direktivën e Shërbimeve.²² Ligji gjithashtu shkel disa të drejta themelore të përcaktuara në Kapitullin për të Drejtat Themelore,²³ duke përfshirë të drejtën për respektimin e jetës private dhe familjare, të drejtën për lirinë e shprehjes dhe të drejtën për mosdiskriminim. Procesi gjyqësor është në vazhdim dhe rezultati do të jetë kyç në përcaktimin e aftësive të BE-së në mbrojtjen e të drejtave të personave LGBTIQ.

Në mars 2023, Komiteti i Çështjeve Ligjore të Parlamentit Evropian vendosi të bashkohet me çështjen gjyqësore kundër ligjit hungarez duke paraqitur vëzhgim me shkrim,²⁴ i cili është një vendim historikisht i rëndësishëm dhe thekson rëndësinë e institucioneve të BE-së që punojnë së bashku në mbrojtjen e të drejtave të njeriut. Për më tepër, në bazë të vlerave të BE-së, si dhe në mbështetje të personave LGBTIQ, pesëmbëdhjetë shtete anëtare të BE-së iu bashkuan procesit gjyqësor.²⁵

16 Komisioni Evropian, Vlerat themelore të BE-së: Komisioni filloi procedurë ligjore kundër Hungarisë dhe Polonisë për shkeljen e të drejtave themelore të personave LGBTIQ, në: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3668.

17 Komisioni Evropian, paketa e shkeljeve të dhjetorit: vendimet kryesore, në: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_6201.

18 Komisioni Evropian, Komisioni e referon Hungarinë në Gjykatën e Drejtësisë të BE-së për shkeljen e të drejtave të personave LGBTIQ, në: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2689.

19 Gazeta Zyrtare e BE-së, Direktiva 2010/13/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit nga 10 marsi 2010 mbi koordinimin e disa neneve të përcaktuara me ligj, rregullore ose procedurë administrative në Shtetet Anëtare në lidhje me ofrimin e shërbimeve të mediave audiovizive (Direktiva e Shërbimeve të Mediave Audiovizive), në: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32010L0013>.

20 Gazeta Zyrtare e BE-së, Direktiva 2000/31/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit nga 8 qershori 2000 mbi aspekte të caktuara ligjore të shërbimeve të shoqërisë së informacionit, veçanërisht tregtisë elektronike, në tregun e brendshëm (Direktiva për tregtinë elektronike), në: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32000L0031>.

21 Gazeta Zyrtare e BE-së, Versioni i konsoliduar i Traktatit për Funkcionimin e Bashkimit Evropian, në: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E%2FTXT&qid=1683312926767>.

22 Gazeta Zyrtare e BE-së, Direktiva 2006/123/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit nga 12 dhjetori 2006 mbi shërbimet në tregun e brendshëm, në: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006L0123>.

23 Komisioni Evropian, Kapitulli për të Drejtat Themelore të BE-së, në: https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_en.

24 LGBTI Intergroup i Parlamentit Evropian, Parlamenti Evropian bashkohet me procesin gjyqësor kundër Hungarisë pas votimit në Komitetin e Çështjeve Ligjore, në: <https://lgbti-ep.eu/2023/03/21/press-release-the-european-parliament-joins-the-court-case-against-hungary-after-vote-in-the-committee-on-afairs/>.

25 Politico, Gjermania dhe Franca i bashkohen padisë së BE-së kundër ligjit hungarez anti-LGBTIQ +, në: <https://www.politico.eu/article/germany-france-eu-lawsuit-hungary-lgbt-law/>.

Përfundim

Çështjet gjyqësore në Gjykatën e Drejtësisë të BE-së mund të jenë të gjata dhe komplekse dhe mund të duhen disa vjet para se gjykata të marrë një vendim përfundimtar. Gjatë kësaj kohe, ligji hungarez mund të mbetet në fuqi. Edhe nëse gjykata konstaton se ligji hungarez është në kundërshtim me ligjin e BE-së, zbatimi i aktgjykimit mund të jetë sfidues. Hungaria dihet se ka një histori të moszbatimit të legjislativës së BE-së, kështu që mund të mos e respektojë vendimin e gjykatës. Përveç kësaj, autoritetet mund ta konsiderojnë vendimin e Parlamentit Evropian për t'iu bashkangjitur çështjes gjyqësore si një sulm ndaj sovranitetit të tyre kombëtar dhe kjo mund të çojë në një reagim kundër BE-së, i cili do të ndikojë më tej në marrëdhëniet e BE-së me Hungarinë dhe shtetet anëtare dhe vendet e tjera kandidate.

Përkundër këtyre sfidave, veprimet e ndërmarra nga Komisioni Evropian dhe Parlamenti Evropian tregojnë se BE-ja është e përkushtuar të mbrojë barazinë dhe të drejtat themelore dhe të parandalojë që diskriminimi, krimet e urrejtjes dhe gjuha e urrejtjes ndaj personave LGBTIQ të mos kalojnë pa u ndëshkuar. Përfundimisht, rezultati i çështjes gjyqësore do të ketë implikime të rëndësishme për mbrojtjen e të drejtave të personave LGBTIQ në Hungari dhe më gjerë.

